

POSTANOWIENIE

30 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

na posiedzeniu niejawnym 30 października 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa A.C.
przeciwko A.B. i P.B.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej A.C.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 1 marca 2024 r., VI ACa 1574/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;
2. zasądza od A.C. na rzecz A.B. i P.B. kwoty po 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego – wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia następnego po upływie tygodnia od dnia doręczenia powodowi odpisu postanowienia do dnia zapłaty.

[P.L.]

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda A.C. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 1 marca 2024 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 43/21; z 25 sierpnia 2021 r., II CSK 216/21; z 23 maja 2024 r., I CSK 364/24). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia

skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga – jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego – sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. np. postanowienia SN: z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; z 25 maja 2021 r., II CSK 96/21; z 20 sierpnia 2024 r., I CSK 981/24). Ponadto, w judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w powołanym przepisie nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia SN: z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14; z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20). Występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane zapytaniu przedstawianego przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia SN: z 24 października 2012 r., I PK 129/12; z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, Biul. SN 2015, nr 5). Zagadnienie to nie może być przy tym pozorne, czyli m.in. nie może stanowić próby obejścia dokonanych przez sądy ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Występowania istotnego zagadnienia prawnego w powyższym rozumieniu skarżący upatrywał w konieczności udzielenia odpowiedzi na pytania: „1. Czy jednostronne oświadczenie woli o odstąpieniu od umowy przedwstępnej złożone w czasie wyznaczonym na zawarcie umowy przyrzeczonej, jeżeli nie stawiała się do tej czynności druga strona i jednocześnie nie złożyła stosownego oświadczenia wskazującego na powód nieobecności lub nie usprawiedliwiła swojej obecności wskutek zdarzeń losowych, jest oświadczeniem skutecznym i uprawniającym

do zatrzymania zadatku bądź żądania zwrotu w podwójnej wysokości; 2. czy brak dowodu nadania i/lub doręczenia drugiej stronie zawiadomienia o wyznaczeniu terminu zawarcia umowy przyrzeczonej skutkuje brakiem podstaw materialno-prawnych do złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy przedwstępnej z winy strony niestawiającej do czynności; 3. czy wysłanie zawiadomienia o wyznaczeniu terminu zawarcia umowy przyrzeczonej za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu prawa pocztowego, uzyskanie potwierdzenia nadania i potwierdzenia doręczenia drugiej stronie przesyłki jest wystarczającym dowodem stwierdzenia braku woli wykonania umowy w przypadku niestawiennictwa do zawarcia umowy przyrzeczonej, przy jednoczesnym braku usprawiedliwienia tego niestawiennictwa strony niestawiającej?”.

Skarżący nie sformułował żadnego zagadnienia prawnego w formule wyżej przedstawionej, jego wywód nie zawiera istotnej argumentacji prawnej. W istocie zagadnienia prawne wskazane przez skarżącego są pytaniami o trafność stanowiska Sądu Apelacyjnego wyrażonego w związku z rozstrzygnięciem tej konkretnej sprawy i polemiką z tym stanowiskiem, związaną z zastosowaniem konkretnych przepisów prawa (a nie problemem związanym z istotnością zagadnienia prawnego). Zostały one odniesione do stanu faktycznego i przebiegu postępowania w tej sprawie, a skarżący nie wykazał ich bardziej ogólnego znaczenia.

W świetle powyższego należy uznać, że nie stanowi zagadnienia prawnego stwierdzenie o potrzebie dokonania oceny prawnej w określonym zakresie w sytuacji, gdy skarżący nie przedstawił argumentów, które świadczyłyby o możliwych rozbieżnościach interpretacyjnych, innych niż ocena, którą przyjął Sąd drugiej instancji. To samo dotyczy sytuacji, gdy skarżący nie wykazał wskazanego powyżej elementu „istotności” ani „nowości”, ograniczając się do przedstawienia argumentacji stanowiącej w istocie polemikę ze stanowiskiem tego Sądu. W niniejszej sprawie ograniczono się do zgłoszenia wątpliwości, które w istocie stanowią pozór występowania w sprawie zagadnienia prawnego.

Argumentacja przedstawiona przez skarżącego miała charakter jednostronny i ograniczyła się jedynie do przedstawienia własnego poglądu w opozycji

do stanowiska Sądów *meriti*, które na podstawie oceny całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego ustaliły, że pozwany nie otrzymał od powoda żadnego zawiadomienia o terminie podpisania w kancelarii notarialnej notariusza M.J. umowy przyrzeczonej, z wyznaczeniem terminu na 31 grudnia 2012 r., a otrzymana korespondencja dotyczyła jedynie odwołania pełnomocnictw przez A.C. i jego żonę J.M. Wręcz przeciwnie, w tym dniu to pozwany oczekiwał na powoda o godz. 10.00 w kancelarii notarialnej notariusz M.G. To pozwany jako sprzedający skompletował wszystkie dokumenty wymagane w umowie przedwstępnej pozwalające na zawarcie umowy przyrzeczonej i został sporządzony projekt umowy. Podnoszone natomiast przez powoda okoliczności, że do zawarcia umowy miało dojść przed notariuszem M.J. budziły uzasadnione wątpliwości, chociażby z tego względu, że powód nawet nie skompletował wymaganej dokumentacji i nie został sporządzony projekt umowy. Sądy *meriti* zatem jednoznacznie wskazały, że do zawarcia umowy nie doszło wskutek przyczyn, za które odpowiedzialność ponosi powód.

W skardze kasacyjnej zawarto tak naprawdę jedynie polemikę z ustaleniami faktycznymi poczynionymi przez Sądy obu instancji i dokonaną przez nie oceną dowodów. Jest to istotne, gdyż zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest bowiem związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 *in fine* k.p.c.). W ramach kontroli kasacyjnej Sąd Najwyższy nie kontroluje samej oceny dowodów, a jedynie jej legalność. Sąd Najwyższy nie jest natomiast uprawniony do ponownego przeprowadzenia postępowania dowodowego, w tym oceny lub dopuszczenia kolejnych wniosków z opinii biegłych sądowych. Podkreślić przy tym należy, że również pod pretekstem kwalifikowanego naruszenia prawa materialnego nie można zmierzać do podważenia dokonanej w sprawie oceny dowodów (zob. np. postanowienia SN z 9 sierpnia 2018 r., II PK 213/17, i z 28 października 2024 r., I CSK 1922/24).

Ponadto zgodnie z art. 394 k.c. w braku odmiennego zastrzeżenia umownego albo zwyczaju zadatek dany przy zawarciu umowy ma to znaczenie, że w razie niewykonania umowy przez jedną ze stron druga strona może bez

wyznaczenia terminu dodatkowego od umowy odstąpić i otrzymany zadek zachować, a jeżeli sama go dała, może żądać sumy dwukrotnie wyższej (§ 1). W razie rozwiązania umowy zadek powinien być zwrócony, a obowiązek zapłaty sumy dwukrotnie wyższej odpada. To samo dotyczy wypadku, gdy niewykonanie umowy nastąpiło wskutek okoliczności, za które żadna ze stron nie ponosi odpowiedzialności albo za które ponoszą odpowiedzialność obie strony (§ 3).

Zarówno w doktrynie, jak i w orzecnictwie przyjmuje się, że zadek jest szczególną umowną sankcją za niewykonanie umowy (zob. np. wyrok SN z 29 stycznia 1997 r., I CKU 61/96). Jego podstawową funkcją jest dyscyplinowanie stron w dotrzymaniu zawartej umowy (zob. np. wyrok SN z 18 maja 2000 r., III CKN 245/00).

Do niewykonania umowy przedwstępnej dochodzi, gdy nie została ona zrealizowana w uzgodnionym terminie, jak i dodatkowo wyznaczonym, dopóki nie nastąpi rozwiązanie umowy albo odstąpienie od niej (jej wypowiedzenie). Uchylenie się przez stronę zobowiązaną od zawarcia umowy przyrzeczonej albo bezpodstawną odmowa jej zawarcia oznacza zawinione przez nią niewykonanie umowy. Prawo odstąpienia od umowy przedwstępnej przez stronę, która otrzymała zadek, stanowi uprawnienie kształtujące (wyrok SN z 30 lipca 2024 r., II CSKP 1106/23). W orzecnictwie wyrażono również zapatrywanie, że w istocie w sytuacji objętej hipotezą art. 394 § 3 k.c. nie zachodzi konieczność odstąpienia od umowy, a wystarczające do ubiegania się o zwrot kwoty wpłaconej tytułem zadatku jest wykazanie, iż niewykonanie umowy nastąpiło wskutek okoliczności, za które żadna ze stron nie ponosi odpowiedzialności, względnie udowodnienie, że nastąpiło to z przyczyn leżących także po stronie kontrahenta (zob. np. wyrok SN z 26 września 2012 r., II CSK 66/12; postanowienie SN z 20 lipca 2023 r., I CSK 3611/22).

Ustalenia faktyczne, istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, powołane powyżej, a które skarżący próbował podważyć na etapie postępowania kasacyjnego, pozwalają na powzięcie wniosku, że art. 394 § 3 k.c. nie znajdował zastosowania.

Z powyższych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1964 ze zm.), mając na uwadze, że pozwani byli reprezentowani przez jednego pełnomocnika i wnieśli jedną odpowiedź na skargę kasacyjną.

[P.L.]

[a.ł]